

РОЗДІЛ II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 372.013.(73)

Ю. С. Безух

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

СТАН СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В США

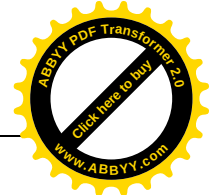
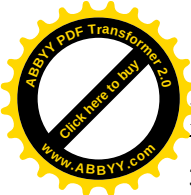
У статті досліджено сучасне становище початкової освіти в США, роль держави у розвитку та вдосконаленні освіти для молодших школярів, виявлено основні переваги та недоліки освітніх стандартів, курикулуму, тестування знань дітей, використання інноваційних технологій, мережі Інтернет. Досліджено деякі аспекти освіти дітей з особливими потребами та дітей іммігрантів.

Ключові слова: початкова освіта, освітні стандарти, курикулум, початкова школа, молодший школяр.

Постановка проблеми. Відомо, що Сполучені Штати Америки є передовою країною не тільки в економічній та політичних галузях, а й у освітній. Багато країн, а Україна входить до їх переліку, потроху переймають особливості їхньої системи освіти, організацію та впорядкування. Перед тим як перейняти зарубіжний досвід, нам потрібно чітко дослідити та виявити основні закономірності та логіку побудови американської освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Загальні питання освіти в США порушували у своїх дослідженнях А. Алексюк, Б. Євтух, О. Сухомлинська. Вітчизняні вчені досліджували окремі аспекти освіти у США: організацію освітнього процесу, форм і методів навчання в контексті сучасних тенденцій змісту освіти у школах США (Г. Воробйов, Б. Вульфсон, А. Джуринський, Б. Євтух, З. Малькова, А. Сбруєва, О. Сухомлинська, В. Чорний та ін.); чинники всебічного виховання особистості (Р. Беланова, В. Жуковський, О. Заболотна, М. Красовецький, Н. Теличко, Н. Чорна); систему та особливості підготовки майбутніх педагогів в університетах США (Я. Гулецька, В. Дікань, І. Пентіна, О. Пономарьова, Р. Роман, Л. Смально, Т. Чуванова та ін.); розвиток педагогічної освіти у США в різні історичні періоди (М. Бургін, Т. Кошманова, О. Ляшенко, Ю. Мілов, Н. Пацевко); сучасні педагогічні технології організації навчання у школах США (К. Волков, О. Лещинський, О. Літвінов, У. Тараненко та ін.). Наше дослідження засвідчило, що в українській педагогіці залишаються недостатньо висвітлені основні аспекти початкової освіти в США.

Мета статті – дослідити сучасний стан початкової освіти як початкової ланки виховання особистості в США, її особливості, висвітлити її роль у

загальній середній освіті.

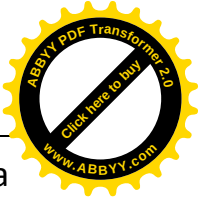
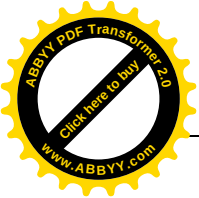
Виклад основного матеріалу. У США першим рівнем обов'язкової освіти є початкова освіта (elementary education). Вона існує в початкових школах (elementary schools), до яких зазвичай входять перші п'ять класів та інколи ще й дошкільний навчальний заклад. У деяких таких школах учителі використовують «гнучку систему» (looping system), де один і той самий учитель працює з однією групою учнів протягом двох років.

У Сполучених Штатах Америки діти зазвичай ідуть до школи у 5–6 років. У 2002 році близько 25 мільйонів дітей відвідували початкові школи в США. Через програми «Head Smart» уряд надає освітні можливості дітям із малозабезпечених сімей для того, щоб підготувати їх до навчання в початковій школі. Батьки, які не підпадають під такі державні програми, часто віддають своїх дітей до приватних дошкільних закладів, сподіваючись на підготовку їхніх дітей до навчання у школі. Хоча відвідування школи не є обов'язковим до першого класу, статистичні дані засвідчили, що близько 98% дітей відвідують дошкільні навчальні заклади.

На противагу іншим країнам, Сполучені Штати не мають єдиного та сталого національного курикулуму. Контроль за школами належить штатам, які у свою чергу, надають повноваження місцевим школам щодо вибору доцільної програми.

Головним завданням початкової школи США є забезпечення всіх дітей знаннями з основних предметів: читання, математики, письма. На початку XXI століття у 49 штатах уже з'явилися навчальні стандарти. Недавні дослідження показують, що 87% учителів схвалюють рух за навчальні стандарти як крок у правильному напрямку. Результатом програмних стандартів є більше навантаження та більша вимогливість учителя від учня. Хоча багато вчителів занепокоєні відсутністю ресурсів, потрібних для налагодження стандартів навчальної програми [6].

Особливий вплив на розвиток навчальної програми справило поняття «культурна грамотність» (cultural literacy), прихильником якого був І. Д. Хірч. У 1987 р. у своїй публікації він порушив питання про мінімум, яким повинні володіти діти для того, щоб бути освіченими членами свого суспільства. І. Д. Хірч переконаний у тому, що учень не може успішно пізнавати світ без вивчення основ географії, історії, літератури, політики та демократичних принципів. Також продовжував розвивати схему знань, які повинні здобувати учні, переходячи з класу в клас [3].

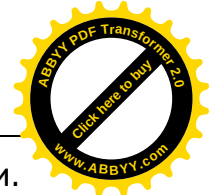
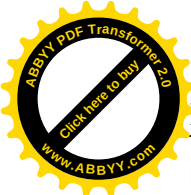
Сучасна навчальна програма для початкової школи обумовлена соціальними потребами та політичним впливом. Президент Х. В. Буш підтримав цілі програми «Америка 2000» («America 2000») для американської шкільної освіти, і деякі з цих цілей зробили особливий вплив на програму початкової школи. В основному, цілі програми ставили за мету те, щоб усі учні демонстрували вміння у сфері п'яти предметів: англійська мова, математика, наука, історія, географія. У 1994 році Президент Клінтон провів через Конгрес США декларацію «Цілі 2000. Закон про завдання американської освіти». Законодавча влада надала штатам федеральну фінансову допомогу у створенні власних академічних стандартів та методів оцінювання результатів задекларованих завдань [1; 9].

Програма початкової освіти є динамічною та змінюється відповідно до потреб та умов еволюції й зміни суспільства.

Сполучені Штати Америки перебували в постійних дебатах щодо цілей шкільного навчання з моменту створення державної шкільної системи. Саме такі дебати були причиною постійних реформ та змін. Деякі реформи справили значний вплив на початкову освіту, а деякі не приживалися і швидко зникали. На сьогодні існує низка нагальних питань, які потребують свого вирішення.

Низький рівень навчання учнів убачається як недолік системи освіти, тому головним завданням штатів і виборчих округів було забезпечення рівного доступу до якісного навчання всіх дітей. У 1983 році Національна Комісія з Питань Передової Освіти у країні «Нація в небезпеці» (National Commission on Excellence in Education's A Nation at Risk) окреслила падіння рівня американської освіти. Ця доповідь позначила відродження академічної програми, результатом чого було акцентування на стандартизованому тестуванні й звітності. Положення законопроекту 2001 року «Жодна дитина поза увагою» вимагає від кожного штату запровадити систему звітності, яка допомогла б виявити неякісні школи. За законом також вимагається, щоб усі учні з третього по восьмий клас щорічно проходили тестування з читання та математики. Батьки також можуть за певних умов отримати державну підтримку у забезпеченні додаткового навчання для дітей, які відвідують неякісні школи [5].

Окремою проблемою початкової освіти зі створенням державних шкіл стала імміграція в Сполучених Штатах. Рівень імміграції різко змінився на початку XX століття і продовжує змінюватися з появою в початковій

школі дітей з Південно-Східної Азії, Центральної Америки, Східної Європи. У 1990 році 15% усіх дітей становили афро-американці, 12% – іспанці, 3% – уродженці Азії і 1% – корінні американці. Передбачається, що до 2020 року на п'ять американських дітей припадатиме одна-дві дитини латиноамериканського походження [10].

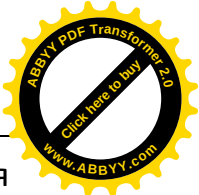
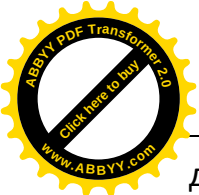
Варто згадати про дітей нелегальних іммігрантів, частка яких становить 6,8% усіх учнів у початкових школах США. Рівень кількості дітей, які навчаються в початкових класах, нелегальних іммігрантів варіюється по штатах. У п'яти штатах – Аризона, Каліфорнія, Колорадо, Невада, Техас – принаймні один із десяти учнів має нелегальних батьків-іммігрантів [9].

Діти іммігрантів потребують особливої уваги у державних початкових школах. На початку XXI століття укладачі програм для англomовних дітей початкової школи намагаються зосередити увагу на цілісному принципі освіти транскультурних/транснаціональних народів у глобальному контексті [4].

У початковій школі США діти можуть стикатися з випадками жорстокості та вживання наркотиків. Більше ніж половина національних шкіл мають досвід злочинних інцидентів протягом 1996–1997 років, для забезпечення безпеки більшість шкіл почали використовувати металодетектори. Асоціація з питань національної освіти для створення повної безпеки у школах забезпечує інформацією та матеріалами керівників шкіл, учителів та батьків. Питання врегулювання конфліктів і консультації стали частиною програми початкової освіти, прикладом цього є освітня програма DARE.

Важливою проблемою сучасної початкової освіти США є діти, що живуть у бідності. Саме діти з бідних сімей зазнають найбільше труднощів у школі. Найбільш ефективні стратегії навчання бідних дітей вимагають відповідної освіти вчителів, керівників та шкільного персоналу. Зв'язок з батьками має вирішальне значення для успіху дитини в початковій школі. Багато початкових шкіл у Сполучених Штатах складають програми так, щоб заохотити участь батьків дітей до шкільної діяльності.

Сполучені Штати Америки впевнено вступили в інформаційне століття. Комп'ютери є звичайним устаткуванням майже кожної початкової школи, тому шкільні райони запрошують на роботу спеціалістів для навчання дітей з використанням комп'ютерної техніки. Важливість технологій полягає в тому, що вона надає рівний і контрольований доступ

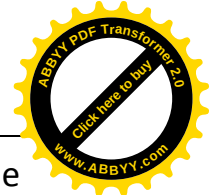
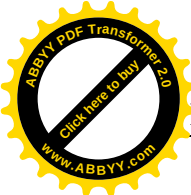
до початкової освіти. Отже, постає питання щодо вільного володіння комп'ютером у школі, контролю за доступом дітей до мережі Інтернет, впливу використання комп'ютера на навчання дітей. Національний стандарт освіти запровадив використання технологій у школах, федеральні кошти були виділені для поширення технологій у класах. Комп'ютери і доступ до Інтернету є важливими чинниками, які допомагають учням навчитися використовувати техніку, але вони мало чого варті, якщо вчителі не знають, як їх можна ефективно використовувати. Для розв'язання цієї проблеми Міністерство освіти США розробило низку програм [6; 7].

Для забезпечення «належної громадської освіти» був розроблений Закон про освіту дітей-інвалідів 1975 року, метою якого є задоволення потреб усіх дітей з особливими потребами. У додатку до цього законопроекту містився перелік положень про потокове влаштування дітей-інвалідів до державних шкіл. Під час виконання положень початкові школи стикаються з проблемами у процесі складання програм і забезпечення зручностей для учнів з фізичними, психічними вадами [2].

Щодо базової навчальної програми, то тут існує багато суперечностей про її доцільність. Використання стандартизованих тестів, на думку деяких освітян, тільки перевантажують програму. Важливість тестів полягає в тому, що вони визначають перелік предметів, які будуть викладатися у школах, фактично створюючи форму національної програми. Учителі, які готують дітей до тестів, залишають поза увагою розвиток здібностей міркування і творчості. Насправді, тести ставлять у невідгідне становище дітей із творчим типом мислення. Таке обмеження відзначила Хільда Таба у 1962 році. Адже деякі стандартизовані тести становлять письмові завдання, які складаються лише з кількох варіантів відповідей [8].

Існують думки, що стандартизовані тести є життєво необхідним інструментом для оцінки ефективності якості навчання у школах. У новішій версії тестів уміщують питання, для відповідей яких потрібні навички мислення високого рівня. Проте лише невелика кількість штатів на сьогодні проводять тестування, що безпосередньо вимірює досягнення учня у засвоєнні державних стандартів.

Результати стандартизованих тестів початкових шкіл друкуються та вносяться до державного реєстру успішності учнів. Штати фінансують Інтернет-сайти, де кожен може знайти результати тестування певної школи. Школи з постійними результатами нижчі за середні, можуть

підпадати під категорію «школа ризику» (at risk school) або зовсім не входити до списку і підлягати повній перевірці.

Комісія Національної оцінки успіху (National Assessment of Education Progress) повинна звітувати про національний рівень успіхів дітей. Якщо порівнювати успіхи білих дітей та дітей з меншин, то існує прірва між ними [7]. Тож, ще однією специфікою освіти в початковій школі є потреба у полікультурному підході до кожного учня та повне стирання расової стереотипності не тільки у дітей, а й передусім у вчителів.

Висновки. Отже, в результаті аналізу сучасного стану початкової освіти США ми дійшли таких висновків.

1. На сьогодні початкова освіта в США є доступною кожній дитині, незалежно від її етнічного, економічного та соціального походження, фізичних та психічних характеристик.

2. Початкова освіта перебуває у постійному русі, про що свідчать державні освітні реформи, спрямовані на покращання та вдосконалення якості навчання молодших школярів, створення та впровадження новітніх програм.

3. Становище національних стандартів, навчальних програм, тестів та оцінювання є хитким. Адже в США ще не існує єдиних освітніх стандартів, навчальних програм для початкових шкіл. Повноваження у складанні програм, методик належать безпосередньо школам. Щодо тестування, то вони є дещо обмеженими для перевірки повноцінних знань молодших школярів, у них повністю відсутня можливість для творчої діяльності дитини.

4. Низка питань, пов'язаних із початковою освітою США, свідчать про нагальну потребу полікультурного підходу до навчання молодших школярів.

ЛІТЕРАТУРА

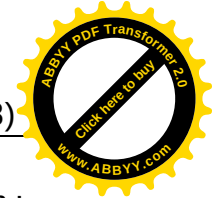
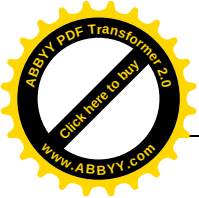
1. Деніц Т. Реформа норм в американських школах / Т. Деніц // Шкільна освіта в США. США: Суспільство та цінності. Журнал Держдепартаменту США. – Т. 5 : Міжнародні інформаційні програми. – № 2. – С. 9.

2. McCarthy J. Elementary Education – Current Trends [Електронний ресурс] / J. McCarthy, F. Linda. – Режим доступу : <http://education.stateuniversity.com/pages/1948/Elementary-Education-CURRENT-TRENDS.html>.

Boston : Houghton Mifflin [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ajarnmichael.com/chapter2.pdf>.

3. National Center For Education Statistics. NATIONAL, 2000. The Condition of Education, 2000 [Електронний ресурс]. – Washington, DC : National Center for Education Statistics, 2000. – Режим доступу : <http://www.nasfaa.org/publications/2009/redcondition060209.html>.

4. NATIONAL COMMISSION ON EXCELLENCE IN EDUCATION. 1983. A Nation at Risk: The Imperative for Educational Reform [Електронний ресурс]. – Washington, DC : National Commission on Excellence in Education, U.S. Department of Education, 1983. – Режим доступу :

- <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED226006.pdf>.
5. Passe J. Elementary School Curriculum [Електронний ресурс] / J. Passe. – Boston : McGraw-Hill. – Режим доступу :
<http://www.answers.com/topic/elementary-education-current-trends>.
6. Reich, Robert B. Standards for What? / Reich, B. Robert // Education Week. – № 20 (41):48. – P. 6.
7. Taba, Hilda. Curriculum Development: Theory and Practice [Електронний ресурс]. – New York : Harcourt, Brace and World. – Режим доступу :
<http://www.ibe.unesco.org/publications/ThinkersPdf/tabae.pdf>.
8. The Pew Hispanic Center. A Portrait of Unauthorized Immigrants in the United States. – 2009. – 14 April. – P. 9.
9. U.S. Census Bureau. A New Minority // Education Week. – 2000. – V. 20. – № 4. – P. 36.
10. Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://en.wikipedia.org/wiki/Elementary_school#United_States.

РЕЗЮМЕ

Ю. С. Безух. Состояние современной начальной школы в США.

В статье исследовано современное положение начального образования в США, роль государства в развитии и усовершенствовании образования для младших школьников, определены основные преимущества и недостатки образовательных стандартов, курикулума, тестирования знаний детей, использования инновационных технологий, сети Интернет. Исследовано некоторые аспекты образования детей с особыми потребностями и детей иммигрантов.

Ключевые слова: начальное образование, образовательные стандарты, курикулум, начальная школа, младший школьник.

SUMMARY

Y. Bezukh. Situation of modern elementary education in USA.

The article deals with the investigation of modern situation of elementary education in USA, the country's role in the progress and development of education for elementary school children, main advantages and disadvantages of educational standards, testing, the application of innovative technologies and internet were found. Some aspects of education of disabled children and children of immigrants were examined.

Key words: elementary education, educational standards, curriculum, elementary school, junior.

УДК 37.014.3:373.5.005.3(73)

М. А. Бойченко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ: ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОШКІЛЬНОЇ РЕФОРМИ В США

У статті здійснено аналіз концептуальних засад, цільових, процесуальних, змістових характеристик та результатів запровадження загальношкільної реформи в американських навчальних закладах. Доведено необхідність цілісного реформування всіх аспектів діяльності школи на основі системного підходу з метою підвищення її ефективності.

Ключові слова: експертна команда, ефективність, загальношкільна реформа, освітня стратегія, реформаційна програма, системний підхід, управління навчальним закладом, школа.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності діяльності вітчизняних шкіл посідає пріоритетне місце серед питань, пов'язаних із